

LÁSKA JE CIT, KTORÝ ČASTO POPIERA LOGIKU

PROJEKT IDEÁLNA MANŽELKA

GRAEME SIMSION

PROJEKT IDEÁLNÁ MANŽELKA

PROJEKT IDEÁLNÁ MANŽELKA

GRAEME SIMSION

FORTUNA

Original title: Graeme Simson: THE ROSIE PROJECT

Copyright © 2013 by Graeme Simson

First Published in Australia

by The Text Publishing Company Pty Ltd, 2013

Cover design and illustration: W. H. Chong

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2013

Translation © Adriana Oravcová, 2013

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri v edícii Fortuna Litera.

www.fortunalibri.sk

Redakčná a jazyková úprava Táňa Macháčová

Zodpovedná redaktorka Anna Kališková

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať,
ukladať do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek
spôsobom, či už elektronicky, mechanicky, fotografickou
reprodukciou, alebo inými prostriedkami, bez písomného
súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-107-5

Venujem Rodovi a Lynette.

1

MOŽNO SOM NAŠIEL RIEŠENIE PROBLÉMU, AKO NÁJSŤ SPRÁVNU ženu. Podobne ako v prípade mnohých prevratných vedeckých objavov, spätne sa mi odpoveď zdá veľmi jednoduchá. Keby však nedošlo k sérii nepredvídaných udalostí, myslím, že by som na to nikdy nebol prišiel.

Celé sa to začalo tým, že Gene trval na tom, aby som zaňho vzal prednášku na tému Aspergerovho syndrómu. Načasovanie bolo mimoriadne nevhodné. Prípravu som mohol spojiť s konzumáciou obeda, ale v stanovený večer som si vyhradil deväťdesiatštyri minút na upratovanie kúpeľne. Mal som teda na výber tri možnosti.

1. Upratať kúpeľňu po prednáške, čo by malo za následok deficit spánku a z toho vyplývajúce zníženie duševnej a fyzickej výkonnosti.
2. Odložiť upratovanie na nasledujúci utorok, čo by malo za následok osemdňové obdobie zníženej hygieny a z toho vyplývajúce riziko ochorenia.

3. Odmietnuť prednášať, čo by malo za následok naštربة- nie priateľstva s Genom.

Svoju dilemu som predostrel Genovi, ktorý mal ako zvyčajne alternatívne riešenie.

„Don, zaplatím niekomu, aby ti upratal kúpeľňu.“

Vysvetlil som mu – opakovane – že, všetky upratovačky so svetlou výnimkou Maďarky s krátkou sukňou sú nedôsledné. Žena s krátkou sukňou, ktorá upratovala u Gena, po nejakom probléme s Genom a Claudiou zmizla.

„Dám ti číslo na Evin mobil, ale určite nespomínaj moje meno.“

„A čo ak sa opýta? Ako jej mám zavolať bez toho, aby som ťa spomenul?“

„Len jej povedz, že voláš preto, lebo je jediná upratovačka, ktorá to robí poriadne. A ak ma spomenie, nereaguj na to.“

Bol to vynikajúci záver, a zároveň ilustrácia Genovej schopnosti nájsť riešenie sociálnych problémov. Eva sa poteší, že jej zručnosti sa dočkali uznania a možno bude vhodná aj ako stála pracovná sila, čím sa mi v harmonograme uvoľní približne tristošestnásť minút týždenne.

Komplikácie s Genovou prednáškou nastali po tom, čo sa mu naskytla príležitosť sexuálne sa zbližiť s čilskou vedkyňou, ktorá prišla na konferenciu do Melbourne. Genov projekt je vyskúšať sex so ženami toľkých národností, ako je to len možné. Ako profesora psychológie ho mimoriadne zaujíma sexuálna príťažlivosť medzi pohlaviami, ktorá je podľa neho do značnej miery genetic-ky podmienená.

Toto presvedčenie vyplýva z Genových doterajších skúseností genetika. Šesťdesiatosem dní po tom, čo ma ako čerstvého absolventa doktorandského štúdia prijal za výskumného pracovníka,

ho vymenovali za vedúceho katedry psychológie, čo je nanajvýš diskutabilná pozícia, od ktorej sa očakáva, že pomôže etablovať univerzitu ako vedúcu silu v evolučnej psychológii a zvýši jej spoločenskú prestíž.

V čase, keď sme súčasne pracovali na katedre genetiky, viedli sme nespočetné zaujímavé diskusie, ktoré pokračovali aj po zmene jeho postavenia. Priateľstvo na tejto úrovni by mi vyhovovalo aj ďalej, no Gene ma pozval na večeru k nim domov a podnikol aj iné priateľské rituály, vďaka čomu dostal náš vzťah spoločenský rozmer. Aj jeho žena Claudia, ktorá je klinická psychologička, je teraz mojou priateľkou. Takže celkovo mám dvoch priateľov.

Gene a Claudia sa istý čas pokúšali pomôcť mi nájsť si správnu ženu. Ich prístup bol, nanešťastie, založený na tradičnom modeli randenia, ktorý som zavrhol na základe toho, že pravdepodobnosť úspechu nebola úmerná vynaloženému úsiliu a negatívnym skúsenostiam. Mám tridsaťdeväť rokov, som vysoký, zdravý a inteligentný, mám pomerne vysoké spoločenské postavenie a ako profesor na univerzite nadpriemerný príjem. Logicky by som mal priťahovať širokú škálu žien. Vo zvieracej ríši by som bol úspešný ako alfa samec.

Je však na mne niečo, čo ženy odrádza. Vždy som ťažko nadväzoval priateľstvá a mám pocit, že nedostatky, ktoré zapríčinili tento problém, ovplyvnili aj moje pokusy o romantický vzťah. Katastrofa s marhuľovou zmrzlinou je dobrým príkladom.

Claudia ma predstavila jednej zo svojich početných priateľiek. Elizabeth bola veľmi inteligentná počítačová expertka s poruchou zraku, ktorý korigovali okuliare. Spomínam okuliare, pretože Claudia mi ukázala fotografiu a spýtala sa, či mi neprekážajú. Neuveriteľná otázka!

Od psychologičky! Posudzujúc vhodnosť Elizabeth ako mojej potenciálnej partnerky – ženy, ktorá by mi poskytovala intelek-

tuálnu stimuláciu, rád by som s ňou trávil čas, dokonca by som si s ňou možno založil aj rodinu – Claudiu zaujímalo predovšetkým to, ako zareagujem na Elizabethin výber rámu okuliarov, ktorý si pravdepodobne ani nezvolila sama, ale prijala radu od optičky. V takomto svete musím žiť! Potom mi Claudia povedala, akoby to mal byť problém: „Má veľmi pevné zásady.“

„Sú vedecky podložené?“

„Myslím, že áno,“ odvetila Claudia.

Výborne. Mohla rovno opísať mňa.

Stretli sme sa v thajskej reštaurácii. Reštaurácie sú mínové polia pre spoločenských neohrabancov. Bol som nervózny ako vždy v podobných situáciách. Začalo sa to veľmi dobre, pretože obaja sme prišli podľa dohody presne o siedmej. Zlá synchronizácia je obrovská strata času.

Konzumácia jedla prebehla bez toho, aby ma Elizabeth kritizovala za nejaký spoločenský prešľap. Je ťažké viesť konverzáciu a zároveň dávať pozor, či sa dívate na správnu časť tela, ale ja som sa zadíval na jej oči za okuliarmi, ako mi to odporúčal Gene. Spôsobilo to mierne nepresnosti pri procese jedenia, čo si očividne nevšimla. Naopak, mali sme veľmi plodný rozhovor o simulovaných algoritmoch. Bola taká zaujímavá! Už som predvídal možnosť trvalého vzťahu.

Čašník priniesol dezertné menu a Elizabeth povedala: „Nemám rada ázijské dezerty.“

Rozhodne to bolo chybné zovšeobecnenie, vyplývajúce z obmedzenej skúsenosti. Zrejme som mal zachytiť varovný signál, no poskytl mi to možnosť, aby som podal kreatívny návrh. „Mohli by sme si dať zmrzlinu na druhej strane ulice.“

„Výborný nápad. Ak majú marhuľovú.“

Usúdil som, že postupujem dobre, a ani mi nenapadlo, že práve výber zmrzliny by mohol byť problém. Mýlil som sa. V stán-

ku so zmrzlinou mali širokú ponuku, ale minula sa im zásoba marhuľovej. Objednal som si dvojitzú porciu čokoládovej s čili a pelendrekovej a požiadal som Elizabeth, aby si vybrala nejakú inú.

„Ak nemajú marhuľovú, nechcem nič.“

Nemohol som tomu uveriť. Všetky zmrzliny chutia vďaka podchladeniu chuťových buniek v podstate rovnako. Platí to najmä pre ovocné zmrzliny. Navrhol som mangovú.

„Nie, ďakujem. Nebudem.“

Dosť podrobne som jej vysvetlil fyziológiu podchladenia chuťových buniek. Predpovedal som, že ak kúpim mangovú a broskyňovú zmrzlinu, nebude ich vedieť rozoznať. V konečnom dôsledku budú obe chutiť ako marhuľová.

„Každá je úplne iná,“ povedala. „Ak neviete rozoznať mango od broskyne, je to váš problém.“

Túto jednoduchú objektívnu rozdielnosť názorov sme mohli rýchlo vyriešiť pomocou experimentu. Objednal som najmenšiu porciu z každej príchute. Kým ich obsluha pripravila a ja som sa obrátil na Elizabeth, aby pred experimentom zavrela oči, už bola preč. Len toľko k termínu *vedecky podložený*. A k počítačovej „expertke“.

Neskôr mi Claudia povedala, že experiment som mal zastaviť skôr, ako Elizabeth odišla. Zrejme áno. Lenže v ktorom bode? Kde som mal vidieť signál? Takéto jemnôstky nedokážem rozlíšiť. Takisto nedokážem pochopiť, prečo by zvýšená vnímavosť na nejasné narážky o zmrzlinovej chuti mala byť nevyhnutnou podmienkou, aby som sa stal niečím partnerom. Je celkom rozumné predpokladať, že niektoré ženy to nevyžadujú. Nanešťastie, proces nájsť ich je neuveriteľne neefektívny. Katastrofa s marhuľovou zmrzlinou ma pripravila o celý večer života a jej jediným prínosom boli informácie o simulácii algoritmov.

Na rešerš a prípravu prednášky o Aspergerovom syndróme mi stačili dve obedňajšie prestávky, pričom som sa vďaka wi-fi pripojeniu v kaviarni lekárskej knižnice nemusel vzdať prísunu živín. Nemal som ani základné poznatky o poruchách v rámci autistického spektra, keďže nesúvisia s mojou špecializáciou. Táto téma ma fascinovala. Zdalo sa mi vhodné zamerať sa na genetické aspekty tohto syndrómu, ktoré moji poslucháči nemusia poznať. Väčšina chorôb má nejaký základ v našej DNA, hoci v mnohých prípadoch si to ešte vyžaduje výskum. Moja práca sa týka genetickej predispozície na cirhózu pečene. Veľkú časť svojho pracovného času venujem opíjaniu pokusných myší.

Prirodzene, knihy a vedecké štúdie opisovali symptómy Aspergerovho syndrómu a ja som dospel k predbežnému záveru, že väčšinou ide o rôzne spôsoby fungovania ľudského mozgu, ktoré sú nevhodne označované za chorobné, lebo nezodpovedajú normám – vykonštruovaným spoločenským normám –, odrážajúcim najčastejšie formy ľudského správania a nie celé jeho spektrum.

Prednáška sa mala konať o 19.00 v jednej z predmestských škôl. Odhadol som, že cesta bicyklom mi potrvá dvanásť minút, a rezervoval som si tri minúty na spustenie počítača a pripojenie k projektoru.

Prišiel som podľa plánu o 18.57, pričom dvadsaťsedem minút predtým som vpustil do bytu Evu, upratovačku s krátkou sukňou. Okolo dverí a v prednej časti triedy sa motalo približne dvadsaťpäť ľudí, no Julie, usporiadateľku, som okamžite spoznal podľa Genovho opisu: *blondínka s veľkými melónmi*. V skutočnosti jej prsia nepredstavovali viac ako jeden a pol štandardnej odchýlky od priemernej veľkosti zodpovedajúcej jej telesnej hmotnosti a ťažko by sa dali označiť za jej pozoruhodnú identifikačnú črtu. Bola to

skôr otázka vyzdvihnutia a odhalenia spôsobená jej výberom obliečenia, ktoré sa javilo úžasne praktické na horúci januárový večer.

Zrejme som si pridlho overoval jej totožnosť, pretože sa na mňa zvláštne pozrela.

„Vy ste určite Julie,“ povedal som.

„Môžem vám nejako pomôcť?“

Dobrá otázka. Praktická osoba. „Áno. Nasmerujte ma k prepojovaciemu káblu. Prosím.“

„Ach,“ povedala. „Vy ste určite profesor Tillman. Som veľmi rada, že ste mohli prísť.“

Natiahla ku mne ruku, ale kývol som, že to nie je nutné. „Prepojovací kábel, prosím. Je 18.58.“

„Len pokojne,“ namietla. „Nikdy nezačíname skôr ako o 19.15. Dáte si kávu?“

Prečo si ľudia tak málo vážia čas iných? Teraz sa nevyhnem nezáväznej konverzácii. Mohol som zostať doma o pätnásť minút dlhšie a trénovať aikido.

Moja pozornosť bola upriamená na Julie a obrazovku v prednej časti miestnosti. Obzrel som sa a zrazu som zistil, že som prehliadol devätnásť ľudí. Boli to deti, z väčšej časti mužského pohlavia, a sedeli za stolmi. Pravdepodobne obeť Aspergerovho syndrómu. Takmer všetka literatúra sa zameriava na deti.

Napriek svojmu zdravotnému hendikepu využívali voľný čas lepšie ako ich rodičia, ktorí bezúčelne trkotali. Väčšina detí sa venovala svojim prenosným počítačom. Tipoval som, že môžu mať osem až trinásť rokov. Dúfal som, že v škole na hodinách odborných predmetov dávajú pozor, pretože môj materiál si vyžadoval pracovnú znalosť organickej chémie a štruktúry DNA.

Vtom som si uvedomil, že som neodpovedal na otázku o káve.

„Nie.“

Keďže som odvetil so značným oneskorením, Julie zabudla znenie otázky. „Nedám si kávu,“ vysvetlil som jej. „Nikdy nepijem kávu po 15.48. Bráni to spánku. Kofeín má polčas rozpadu tri až štyri hodiny, takže je nezodpovedné podávať kávu o devätnástej hodine, pokiaľ neplánujete zostať hore po polnoci. Čo neumožňuje dostatočný spánok, ak máte bežné zamestnanie.“ Snažil som sa využiť čas čakania poskytnutím praktickej rady, ale zdalo sa, že Julie dáva prednosť malichernostiam.

„Je Gene v poriadku?“ spýtala sa. Zrejme to bola obmena jednej z najbežnejších komunikačných fráz typu *Ako sa máte?*

„Má sa dobre, ďakujem,“ odvetil som, prispôsobiac konvenčnú odpoveď tretej osobe singuláru.

„Ach, myslela som si, že je chorý.“

„Gene je absolútne zdravý, iba má šesť kilogramov nadváhy. Ráno sme si boli zabehať. Dnes večer má rande a keby bol chorý, nemohol by ísť von.“

Na Julie to neurobilo nijaký dojem, a keď som spätne hodnotil našu konverzáciu, uvedomil som si, že Gene jej asi klamal, keď uvádzal dôvod, prečo nemôže prísť na prednášku. Urobil to zrejme preto, aby ju ochránil pred pocitom, že jej prednáška preňho nie je dôležitá, a aby ospravedlnil fakt, že namiesto seba ako náhradníka posielal menej prestížneho prednášateľa. Je takmer nemožné analyzovať takúto zložitú situáciu zahrňujúcu klamstvo a predpokladanú emocionálnu reakciu druhej osoby a potom si pripraviť vlastné prijateľné klamstvo, zatiaľ čo niekto čaká na vašu odpoveď. A presne to ľudia od vás očakávajú.

Napokon som zapol svoj počítač a konečne sme začali, o *osem-násť minút neskôr*. Budem musieť hovoriť o štyridsaťtri percent rýchlejšie, aby som skončil podľa plánu o 20.00 – čo je prakticky neuskutočniteľný cieľ. Skončíme neskôr a môj plán na zvyšok večera je zmarený.

2

SVOJU PREDNÁŠKU SOM NAZVAL *GENETICKÉ PREKURZORY PORÚCH v rámci autistického spektra* a pripojil som niekoľko vynikajúcich obrázkov štruktúr DNA. Hovoril som len deväť minút, trochu rýchlejšie ako zvyčajne, aby som vykompenzoval stratený čas, keď ma Julie prerušila.

„Profesor Tillman, väčšina z nás tu nie sme vedci, možno by ste mohli byť menej odborný.“ Takáto vec ma vie neuveriteľne otráviť. Ľudia vám vedia vymenovať predpokladané vlastnosti človeka narodeného v znamení Blížencov alebo Býka, sú ochotní stráviť päť dní sledovaním kriketového zápasu, ale nevedia si nájsť čas na to, aby sa dozvedeli podstatu toho, z čoho ako ľudské bytosti pozostávajú.

Nedal som sa vyviesť z konceptu a pokračoval som vo svojej prednáške tak, ako som si ju pôvodne pripravil. Už som nemal čas čokoľvek meniť a niektorí poslucháči boli určite dosť informovaní na to, aby mi rozumeli.

Nemýlil som sa. Zdvihla sa ruka chlapca, asi dvanásťročného.

„Podľa vás teda pravdepodobne nejde o jeden genetický znak, ale výsledný prejav závisí od špecifickej kombinácie viacerých génov. Správne?“

Presne. „Plus vplyvy prostredia. Je to podobné ako pri bipolárnej poruche, ktorá...“

Julie opäť zasiahla: „Teda, pre nás negéniov, myslím, že profesor Tillman nám pripomína, že s aspergerom sa človek už narodí. Nikto tomu nie je na vine.“

Vydesilo ma použitie slova *vina* s jeho negatívnou konotáciou, navyše, ak ho použila osoba s istou oficiálnou autoritou. Upustil som od svojho rozhodnutia, že sa neodkloním od genetickej problematiky. Nepochybne to v mojom podvedomí vrelo, v dôsledku čoho som zrejme zvýšil hlas.

„Vina! Asperger nie je ničia vina! Je to odchýlka. Ide o potenciálne veľkú výhodu. Aspergerov syndróm sa spája s dobrou organizáciou činností, so schopnosťou sústrediť sa, s inovatívnym myslením a racionálnym odstupom.“

Vzadu v miestnosti zdvihla ruku akási žena. Bol som sústreďený na diskusiu a dopustil som sa drobného spoločenského prešľapu, ktorý som rýchlo napravit.

„Tá tučná pani – obézna pani – tam vzadu?“

Odmlčala sa a poobzerala sa po miestnosti, no potom pokračovala: „Racionálny odstup – je to eufemizmus na nedostatok emócií?“

„Synonymum,“ odvetil som. „Emócie môžu spôsobiť vážne problémy.“

Usúdil som, že by bolo užitočné uviesť nejaký príklad vychádzajúci z príbehu, v ktorom by emočné správanie malo katastrofálne následky.

„Predstavte si,“ začal som, „že sa skrývate v pivnici. Vás a vašich priateľov hľadá nepriateľ. Všetci musia byť absolútne ticho,

ale je tam dieťa, ktoré plače.“ Pokúsil som sa o názornú imitáciu tejto skutočnosti tak, ako by to bol urobil Gene, aby príbeh vyznel presvedčivejšie. „Uááá.“ Urobil som dramatickú prestávku. „Máte zbraň.“

Všetky ruky sa zdvihli.

Keď som pokračoval, Julie prudko vstala. „S tlmičom. Blížia sa. Všetkých vás pozabývajú. Čo urobíte? Dieťa plače...“

Decká sa nevedeli dočkať, aby mi odpovedali. Jedno vykričlo: „Zastreľte dieťa!“ Čoskoro už všetky kričali: „Zastreľte dieťa, zastreľte dieťa!“

Chlapec, ktorý mi položil otázku o genetike, zvolal: „Zastreľte nepriateľa!“ A ďalší dodal: „Zaútočte na nich!“

Návrhy sa len tak sypali.

„Použite dieťa ako návnadu!“

„Koľko máme zbraní?“

„Zapchajte mu ústa.“

„Ako dlho vydrží bez vzduchu?“

Ako som očakával, všetky návrhy prišli od detí „trpiacich“ aspergerom. Rodičia nemali žiadne konštruktívne návrhy, niektorí sa dokonca pokúšali kreativitu svojich detí potlačiť.

Zdvihol som obe ruky. „Náš čas vypršal. Výborná práca! Všetky racionálne návrhy podali aspíci. Všetci ostatní preukázali neschopnosť akcie spôsobenú emóciami.“

Jeden chlapec zvolal: „Aspíci sú králi!“ Všimol som si túto skratku v literatúre, ale zdalo sa, že deti ju ešte nepoznajú. Zrejme sa im zapáčila, lebo čoskoro už stáli na stoličkách a potom aj na stoloch, víťazne dvíhali päste a skandovali: „Aspíci sú králi!“ Podľa toho, čo som sa dočítal v odbornej literatúre, deťom s Aspergerovým syndrómom často chýba sebavedomie v sociálnych situáciách. To, že úspešne zvládli riešenie problému, im poskytlo dočasnú náplasť, ale ich rodičia im opäť neposkytli pozitívnu spätnú

väzbu, kričali na ne a v niekoľkých prípadoch sa ich pokúšali stiahnuť zo stolov. Zjavne im viac záležalo na spoločenských konvenciách ako na tom, že ich deti robia pokrok.

Mal som pocit, že som dosť jasne demonštroval pravdivosť svojich slov, a Julie už nepovažovala za potrebné pokračovať v prednáške o genetike. Zdalo sa, že rodičia sa hlboko zamýšľajú nad tým, čo sa ich deti práve naučili, a odchádzali bez toho, že by mali na mňa nejaké ďalšie otázky. Bolo len 19.43. Vynikajúci výsledok.

Kým som zatváral notebook, Julie vyprskla do smiechu.

„Ach, môj ty bože,“ povedala. „Potrebujem drink.“

Nebol som si istý, prečo sa delí o túto informáciu s niekým, koho pozná len štyridsaťšesť minút. Aj ja som mal v úmysle skončiť po návrate domov nejaký alkohol, ale nevidel som dôvod, prečo by som o tom mal informovať Julie.

„Viete, nikdy nepoužívame výraz *aspíci*,“ pokračovala. „Nechceme, aby si mysleli, že ide o nejaký klub.“ Ďalšia negatívna poznámka od niekoho, kto bol podľa všetkého platený za to, aby pomáhal a povzbudzoval.

„Ako homosexualita?“ spýtal som sa.

„Správne,“ odvetila, „ale je v tom rozdiel. Ak sa nezmenia, nebudú mať ozajstné vzťahy. Nikdy nebudú mať partnerov.“ Bol to prijateľný dôvod, ktorému som rozumel vzhľadom na moje ťažkosti v tejto oblasti. No Julie zmenila tému. „Tvrdíte však, že sú veci, užitočné veci, v ktorých sú lepší ako... neaspíci? Okrem zabíjania malých detí.“

„Pravdaže.“ Čudoval som sa, ako je možné, že si niekto, kto sa podieľa na výchove ľudí s nezvyčajnými vlastnosťami, neuvedomuje trhovú hodnotu takýchto vlastností. „V Dánsku je spoločnosť, ktorá verbuje *aspíkov* na testovanie počítačových aplikácií.“

„To som nevedela,“ odvetila Julie. „Skutočne mi ukazujete odlišný uhol pohľadu.“ Niekoľko minút ma pozorovala. „Máte čas na pohárik?“ A potom mi položila ruku na plece.

Automaticky som sa mykol. Rozhodne to bol nemiestny kontakt. Keby som urobil to isté nejakej žene ja, určite by bol z toho problém. Možno by na mňa podala sťažnosť za sexuálne obťažovanie dekanke, čo by mohlo mať následky na moju kariéru. Samozrejme, *ju* za to nikto kritizovať nebude.

„Žiaľ, mám už iný program.“

„Žiadna flexibilita?“

„Rozhodne nie.“ Po tom, čo som úspešne dohnal stratený čas, nemienil som znovu vrhnúť svoj život do chaosu.

Prv než som stretol Gena a Claudiu, mal som dvoch iných priateľov. Prvou priateľkou bola moja staršia sestra. Hoci bola učiteľkou matematiky, mala len malý záujem o napredovanie v tejto oblasti. Bývala však neďaleko a navštevovala ma dvakrát do týždňa a niekedy aj náhodne. Spolu sme jedávali a debatovali o hlúpostiach, ako boli napríklad udalosti v živote našich príbuzných a sociálne interakcie s našimi kolegami. Raz do mesiaca sme sa odviezli do Sheppartonu na nedeľný obed s našimi rodičmi a s bratom. Sestra bola slobodná, pravdepodobne preto, lebo bola plachá a nie konvenčne atraktívna. Vinou hrubej a neospravedlniteľnej neschopnosti lekárov je dnes mŕtva.

Druhou mojou priateľkou bola Lily a priateľstvo s ňou sa prelínalo s obdobím priateľstva s Genom a Claudiou. Nasťahovala sa do bytu nado mnou po tom, čo jej manžel pre demenciu umiestnili v opatrovateľskom ústave. Pre problémy s kolenom, sťaženými obezitou, nebola schopná prejsť viac ako pár krokov, no bola mi-

moriadne inteligentná a ja som ju začal pravidelne navštevovať. Nemala formálne vzdelanie, keďže sa venovala tradičnej úlohe ženy v domácnosti. Považujem to za neodpušiteľné plytvanie talentom – zvlášť preto, lebo potomkovia jej túto starostlivosť neodplatili. Zaujímal sa o moju prácu, a tak sme začali projekt s názvom *Lily sa učí genetiku*, ktorý nás oboch fascinoval.

Lily pravidelne prichádzala ku mne na večeru, pretože je ekonomicky oveľa výhodnejšie variť jedno jedlo pre dvoch ako dve jedlá osobitne. Každú nedeľu o tretej popoludní sme zašli navštíviť jej manžela do opatrovateľského ústavu, ktorý je vzdialený 7,3 kilometra. Dokázal som spojiť prechádzku dlhú 14,6 kilometra, tlačiac pred sebou invalidný vozík, so zaujímavým rozhovorom o genetike. Kým sa zhovárala so svojím manželom, ktorého úroveň chápania bolo ťažké určiť, ale rozhodne bola nízka, čítal som.

Lily dostala meno po rastline, ktorá kvitne v čase jej narodenín, čo je 28. august. Na každé narodeniny jej manžel daroval ľalie, a ona to považovala za veľmi romantické.

Postažovala sa mi, že sa blížila jej narodeniny a bude to prvý raz za päťdesiatšesť rokov, keď sa tento symbolický akt neuskutoční. Riešenie bolo jednoduché, a keď som ju dotlačil na vozíčku do svojho bytu na večeru v deň jej sedemdesiatych ôsmych narodenín, kúpil som veľké množstvo kvetov, aby som jej ich podaroval.

Okamžite spoznala ich vôňu a rozplakala sa. Myslel som, že som urobil strašnú chybu, ale vysvetlila mi, že jej slzy sú symptómom šťastia. Zapôsobila na ňu aj čokoládová torta, ktorú som pripravil, ale už v slabšej miere.

Počas jedla vyslovila neuveriteľnú vetu: „Don, z vás raz bude úžasný manžel.“

Bolo to v takom rozpore s tým, ako ma ženy ustavične odmietali, že som na chvíľu onemel od úžasu. Potom som jej predložil fakty – rozpovedal som jej históriu svojich pokusov nájsť si part-

nerku, počnúc svojím predpokladom v detstve, že keď vyrastiem, tak sa ožením, a končiac mojou rezignáciou na túto skutočnosť, keď pribúdali dôkazy, že som ako partner nevhodný.

Mala jednoduché odôvodnenie: pre každého je niekto vhodný. Štatisticky vzaté, takmer iste mala pravdu. Nanešťastie, pravdepodobnosť, že práve ja nájdem takú osobu, bola mizivá. No v mozgu mi vyvolala nepokoj podobný matematickému problému, o ktorom vieme, že musí mať riešenie.

Ešte ďalšie dva roky po sebe sme na jej narodeniny zopakovali tento kvetinový rituál. Výsledok nebol taký dramatický ako prvý raz, ale kupoval som jej aj darčeky – knihy o genetike – a zdalo sa, že je šťastná. Povedala mi, že narodeniny sú odjakživa jej najobľúbenejší deň v roku. Predpokladal som, že tento názor je bežný u detí vzhľadom na to, že dostávajú darčeky, ale neočakával som ho u dospelého človeka.

Deväťdesiattri dní po tretej narodeninovej oslave sme putovali do opatrovateľského ústavu a debatovali sme o štúdiu z genetiky, ktorú Lily čítala v predchádzajúci deň, keď sa ukázalo, že si nepamätá niektoré zásadné body. V posledných týždňoch to nebolo prvý raz, čo mala defektnú pamäť. Okamžite som urobil odhad jej kognitívnych schopností. Diagnóza bola Alzheimerova choroba.

Jej intelektuálne schopnosti sa rýchlo zhoršovali a čoskoro sme už neboli schopní diskutovať o genetike. No naďalej sme spolu večerali a chodili do opatrovateľského ústavu. Lily teraz hovorila najmä o svojej minulosti, zameriavajúc sa na manžela a rodinu, a tak som si mohol utvoriť zovšeobecňujúci názor, aký je asi manželský život. Naďalej trvala na tom, že si nájdem vyhovujúcu partnerku a zažijem toľko šťastia, ako zažila v živote ona. Doplňujúci prieskum mi potvrdil, že Liline argumenty sú podložené dôkazmi: ženatí muži sú šťastnejší a žijú dlhšie.